

રજુ કર્યા તારીખ :	૦૩/૦૫/૨૦૨૫		
દાખલ તારીખ :	૦૩/૦૫/૨૦૨૫		
ફેસલ તારીખ :	૨૯/૦૫/૨૦૨૬		
સમય મર્યાદા :	વર્ષ	માસ	દિવસ
	૦૧	૦૨	૨૬

પેટલાદના મહે.એડીશનલ ચીફ જ્યુડીશીયલ મેજીસ્ટ્રેટ સાહેબની કોર્ટમાં
મુ.પેટલાદ.

ક્રિમીનલ કેસ નં. ૧૦૩૩/૨૦૨૫
આંક- ૧૭

ફરીયાદી- પરમાર ત્રુષારકુમાર વિનોદભાઈ

ઉ.વ. ૩૫, ધંધો- નોકરી,
રહે. પુર્ણાનંદ સોસાયટી, મુ.પેટલાદ, તા. પેટલાદ, જી. આણંદ.

વિરુદ્ધ

આરોપી- રવિકુમાર અશોકભાઈ માછી

ઉ.વ. પુખ્ત, ધંધો- નોકરી,
રહે. મુ.વલ્લભ વિધાનગર, ઠે.હરીઓમનગર,
તા.જી.આણંદ.

ગુનો : નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબ.

ફરીયાદી તરફે વિધવાન વકીલશ્રી કે.એમ.શેખ
આરોપી તરફે વિધવાન વકીલશ્રી ડી.એમ.જોષી

ચુકા દો

(૧) ફરિયાદીએ હાલની ફરિયાદ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબના શિક્ષાપાત્ર ગુના અંગે દાખલ કરેલ છે. ફરિયાદની ટુંકમાં હકીકત એવી છે કે, ફરીયાદી ઉપરોક્ત બતાવેલ નામ સરનામે રહી નોકરી કરી પોતાનું તથા પોતાના કુટુંબના સભ્યોનું ભરણપોષણ કરતાં આવેલા છે. આ કામના આરોપી ફરીયાદી સાથે એલીકોન કંપનીમાં નોકરી કરતાં આરોપી સાથે મિત્રતાના સંબંધો બંધાયેલા અને આરોપીની દવાખાનામાં સારવાર કરાવવા માટે તથા આરોપીના ઘરના સમારકામ માટે નાણાંની જરૂરીયાત ઉપસ્થિત થતાં આરોપીએ ફરીયાદી પાસે હાથ ઉછીના નાણાંની માંગણી કરતા ફરીયાદીએ આરોપીને તા.05/09/2024 નારોજ રૂ.1,54,000/- રોકડા આપેલા. ત્યારબાદ ફરીયાદીને નાણાંની જરૂરીયાત ઉપસ્થિત થતાં ફરીયાદીએ અવાર નવાર આરોપીને આપેલ હાથ ઉછીના નાણાંની ઉઘરાણી કરતાં આરોપીએ ફરીયાદીને આરોપીના આઈ.ડી.એફ.સી.ફર્સ્ટ બેંક, આણંદ શાખાનો આરોપીના ખાતા નં.10169948153 નો તા.15/02/2025 નારોજ નો રૂ.1,54,000/- અંકે રૂપિયા એક લાખ ચૌપન હજાર પુરાનો ચેક નં.000002 વાળો ચેક આપેલો. પરંતુ સદરહુ ચેકની નાણાંની સગવડ થઈ શકેલ ના હોય સદરહુ ચેક 19/03/2025 નારોજ જમા કરાવવા જણાવેલ અને સદરહુ ચેક જમા કરાવશો કે તુરત જ તમારા માંગતા નાણાં મળી જશે. તેવો પાકો ભરોસો આપેલો. જે ચેકની રકમ અમો ફરીયાદીના આરોપી પાસેની કાયદેસરની લેણી રકમ આવેલી છે. સદરહુ ચેક ફરીયાદીએ આરોપીની જાણ સંમતીમાં તારીખ 19/03/2025 નારોજ ફરીયાદીએ અમારા સ્ટેટ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા, પેટલાદ શાખામાં જમા કરાવતા સદરહુ ચેક ખાતુ “એકાઉન્ટ કલોઝ્ડ” ના શેરા સાથે સદર ચેક સ્વીકરાયા સિવાય તા.20/03/2025 નારોજના રીટર્ન મેમાં સાથે પરત ફરેલ છે અને ફરીયાદીને માંગતા નાણાં મળેલા નહીં. જેથી આરોપીને તા.04/04/2025 નારોજ તીરૂપતી કુરિયર સર્વીસ પ્રા.લી. દ્વારા કાયદેસરની નોટીસ મોકલેલ છે. જે નોટીસ આરોપીને તા.05/04/2025 નારોજ બજી ગયેલ.તેમ છતાં આરોપીએ નોટીસમાં જણાવ્યા મુજબ ઈરાદાપૂર્વક ફરીયાદીના માંગતા નાણાં ફરીયાદીને પરત કરેલા નહીં. કે નોટીસનો કોઈ જવાબ આપેલ નથી. આમ આરોપીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગંભીર

JUDGMENT**CC NO.1033-2025**

શીક્ષાને પાત્ર ગુન્હો કરેલ હોઈ આરોપી વિરુદ્ધ હાલની ફરીયાદ દાખલ કરી આરોપી વિરુદ્ધ સમન્સ/વોરંટ કાઢી કોર્ટમાં બોલાવી ચેકના બાકી નીકળતા નાણાં ફરીયાદીને ખર્ચસહ વસુલ અપાવવા તથા આરોપીને વધુમાં વધુ શિક્ષા સજા તથા દંડ કરવા હુકમ કરવા ફરીયાદીએ દાદ ગુજારેલ છે.

હાલની ફરીયાદ દાખલ થતા ફરીયાદીનું વેરીફિકેશન તથા દસ્તાવેજી પુરાવા ધ્યાને લઈ બાદ આરોપી વિરુદ્ધ બી.એન.એસ.એસ.કલમ-૨૨૭ મુજબ સમન્સ ઈસ્યુ કરવાનો હુકમ કરવામાં આવેલ છે. આરોપીને સમન્સની બજવણી થતાં તેઓ અત્રેની કોર્ટ સમક્ષ હાજર થતા આરોપી વિરુદ્ધ ગુના સંબંધે આરોપીની આંક-૦૭ થી પ્લી નોંધવામાં આવેલ છે. આરોપીએ ગુનાની કબુલાત ન કરતા કેસ આગળ ચાલેલ છે. આ કેસ સમન્સ ટ્રાયબલ કેસની પ્રોસીજર મુજબ ચાલેલ છે.

(૩) ફરીયાદી પોતાનો કેસ પુરવાર કરવા માટે નીચે મુજબનાં મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓ રજુ કરેલ છે.

(અ) મૌખિક પુરાવા:-

ક્રમ	પુરાવાનું વર્ણન	આંક
૧	ફરીયાદી પરમાર ત્રુષારકુમાર વિનોદભાઈ નું સરતપાસનું સોગંદનામું	૦૪

(બ) દસ્તાવેજી પુરાવા:-

ક્રમ	પુરાવાનું વર્ણન	આંક
૧	આરોપીએ લખી આપેલ અસલ ચેક નં. ૦૦૦૦૦૨	૦૮
૨	આરોપીએ આપેલ ચેકોના પ્રથમ રિટર્ન મેમાની નકલ	૦૯
૩	આરોપીને વકીલ મારફતે આપેલ નોટીસની ઓફીસ કોપી	૧૦
૪	નોટીસ કુરિયર કર્યાની અસલ પાવતી અસલ	૧૧

આ કામે ફરીયાદપક્ષે આંક-૧૬ થી પુરાવાબંધની પુરસીસ આપી પોતાનો પુરાવો પુરો થયેલ જાહેર કરવામાં આવેલ છે.

(જ) હાલનાં કામે આરોપી તર્ફે ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવામાં આવેલ નથી. ફરીયાદીની ઉલટ તપાસનો આરોપીનો હકક બંધ કરવામાં આવેલ છે. ઉપરોક્ત પુરાવા સીવાય ફરીયાદપક્ષ તરફે વધુ કોઈ પુરાવો રજુ કરવામાં આવેલ નથી કે રજુ કરવા માટેની રજુઆત કરવામાં આવેલ નથી. બી.એન.એસ.એસ. ની કલમ-૩૫૧ અન્વયે આરોપી વિશેષ નિવેદનમાં હાજર રહેલ ન હોવાથી તેઓનું વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવેલ નથી.

દલીલો

આ કામે દલીલો સાંભળવામાં આવેલ છે. ફરીયાદીના વિ.વ.શ્રી એ દલીલ કરેલ છે કે આરોપીએ કાયદેસરના લેણા પેટે ફરીયાદીને વાદવાળો ચેક આપેલ અને તે ચેક "એકાઉન્ટ કલોઝ્ડ" હોવાના કારણે પરત ફરેલ છે. ફરીયાદીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબની કાયદેસરની ડિમાન્ડ નોટિસ સમયમર્યાદામાં બજવેલ હતી તેમ છતાં આરોપીએ ચેકના નાણાં ચુકવેલ ન હતા. ફરીયાદ સમયમર્યાદામાં છે. ફરીયાદીએ તેની ફરીયાદને અનુરૂપ સરતપાસ રજુ કરી પુરાવો આપી કેસ પુરવાર કરેલ છે. આરોપીએ ફરીયાદ પક્ષના પુરાવાનું ખંડન કરેલ નથી. આ કાયદાની કલમ- ૧૧૮ અને ૧૩૮ મુજબના અનુમાનનું કોઈ ખંડન આરોપી પક્ષ કરી શકેલ નથી. ફરીયાદ પક્ષ આરોપી સામેનું તહોમત અને આક્ષેપો પુરવાર કરવામાં સફળ રહેલ હોઈ આ કાયદાનો હેતુ ધ્યાને લઈ સમાજમાં દાખલો બેસે તેવી સજા આરોપીને કરવી જોઈએ.

તેમજ આરોપીના વિ.વ.શ્રી. ધ્વારા કોઈ મૌખિક દલીલો પણ કરવામાં આવેલ

નથી.

(૫) ફરીયાદ પક્ષના કેસની હકીકત અને રેકર્ડ ઉપરનો પુરાવો ધ્યાને લેતા આ કામનો ન્યાયીક અંત આણવા સારું. મારા મંતવ્ય મુજબ નીચે મુજબના મુદ્દા ઉપસ્થિત થાય છે.

—: મુદ્દા :—

(૧) શું ફરીયાદ પક્ષ નિઃશંકપણે પુરવાર કરે છે કે, આ કામના આરોપીએ કાયદેસર ની લેણી રકમની ચુકવણી પેટે ફરીયાદીને આઈ.ડી.એફ.સી.ફર્સ્ટ બેંક, આણંદ શાખાનો આરોપીના ખાતા નં.10169948153 નો તા.૧૫/૦૨/૨૦૨૫ નારોજ નો રૂ.૧,૫૪,૦૦૦/— (અંકે રૂપિયા એક લાખ ચૌપન હજાર પુરા) નો ચેક નં.000002 આરોપીએ સહી કરીને આપેલ. જે ચેક આરોપીના કહેવા મુજબ સ્વીકારાવવા માટે ભરતા ચેક "એકાઉન્ટ કલોઝડ" ના શેરા સાથે પરત ફરેલ, જેથી આરોપીએ આપેલ ચેકના નાણા ફરીયાદીને નહી મળતા ફરીયાદીએ આરોપીને ચેકની રકમના નાણાંની માંગણી કરતી નોટીસ મોકલેલ, પરંતુ તે નોટીસ મોકલ્યા બાદ પણ આરોપીએ કાયદામા ઠરાવેલ ૧૫ દિવસની નિયત મર્યાદામા ચેકમાંની રકમ ફરીયાદીને ચુકવેલ નથી અને તેમ કરી આરોપીએ ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબનો ગુનો કરેલ છે ?

(૨) શું હુકમ ?

(૬) ઉપરોક્ત મુદ્દાના મારા તારણો નીચે મુજબ છે.

૧. હકારમાં

૨. આખરી હુકમ મુજબ

—: કારણો :—

મુદ્દા નં.૧

(૭) આ કામે આરોપી સામે ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ (જેનો હવે પછી “આ કાયદા” તરીકે ઉલ્લેખ કરેલ છે) ની કલમ ૧૩૮ મુજબનો ગુન્હો કરેલ હોવાનું તહોમત મુકવામાં આવેલ છે ત્યારે આ કલમના તત્વો ધ્યાને લેવા જરૂરી જણાય છે, જે નીચે મુજબ છે.

(૧) આરોપીએ ફરીયાદીને સમગ્ર કે અંશતઃ કાયદેસરનું કોઈપણ દેવું કે અન્ય જવાબદારી એટલે કે કાયદેસરનાં લેણા પેટે ચેક આપેલ હતો,

(૨) આ ચેક તેમાં દર્શાવેલ લખેલ તારીખથી નિયત સમય-મર્યાદામાં બેંકમાં રજુ કરવામાં આવેલ હતો,

(૩) ચેક અપૂરતા ભંડોળના કે નિયત કારણસર ભરપાઈ થયા વગર પરત ફરેલ હતો,

(૪) ચેકના ધારકે ચેક પરત થયાની બેંક પાસેથી માહિતી મળેથી દિન ૩૦ માં ચેકના નાણાની માંગણી કરતી કાયદેસરની ડીમાન્ડ નોટિસ ચેક લખનારને લેખિતમાં આપેલ હતી,

(૫) આરોપીએ તેઓને આવી કાયદેસરની ચેકના નાણાની માંગણી કરતી લેખિત “ડિમાન્ડ નોટિસ” મળ્યા છતાં તે નોટિસ મળ્યાના પંદર દિવસની અંદર ચેકનાં નાણા ચૂકવે નહિ ,

(૮) આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ અને ૧૪૨ ની જોગવાઈ ધ્યાને લેતા સ્પષ્ટ છે કે, જ્યારે આ કાયદાની કલમ ૧૩૮ માં જણાવેલ તત્વો પરિપૂર્ણ થતા હોય ત્યારે કલમ ૧૩૮(સી) હેઠળ આપવામાં આવેલ ચેકનાં નાણાની માંગણી કરતી લેખિત ડિમાન્ડ નોટિસ મળ્યા છતાં ચેકનાં નાણા ચેક આપનાર ચૂકવે નહિ તો આવી નોટિસ મળ્યાના પંદર દિવસ બાદથી ફરીયાદ કરવાનું કારણ ઉપસ્થિત થાય અને આ કાયદાની કલમ ૧૪૨ ની જોગવાઈ મુજબ કાયદેસરની ડિમાન્ડ નોટિસ મળ્યાના પંદર દિવસ બાદથી એક માસની અંદર હકુમત ધરાવતી અદાલતમાં ફરીયાદ દાખલ કરવામાં આવે તો આ કાયદાની કલમ ૧૪૨ મુજબ તેવી ફરીયાદનું કોન્સીડરેન્સ લઈ શકાય.

(૯) આ કામે રજુ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવો ધ્યાને લેવામાં આવે તો, આરોપીએ તેમના બેંક ખાતાનો તા. ૧૯/૦૩/૨૦૨૫ ના રોજનો ચેક ફરીયાદીને આપેલ છે, જે ફરીયાદીએ સમય મર્યાદામાં બેંકમાં રજુ કરેલ છે અને તે ચેક તા. ૨૦/૦૩/૨૦૨૫ ના રોજ "એકાઉન્ટ કલોઝ્ડ"ના કારણસર પરત ફરેલ છે જેની કાયદેસરની ડીમાન્ડ નોટીસ ૩૦ દિવસની અંદર ફરીયાદીએ આપેલ છે તે નોટીસ આરોપીને મળ્યાના ૧૫ દિવસની અંદર આરોપીએ ચેકની રકમ ન ચૂકવતા ૧૫ દિવસ પુરા થયા બાદથી ૧ માસની અંદર સમય મર્યાદામાં ફરીયાદી એ ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે. રજુ પુરાવાથી સ્પષ્ટ છે કે, ફરીયાદીએ આ કાયદાની કલમ -૧૩૮ના (Proviso) a, b અને c ની જોગવાઈઓનું પાલન કરેલ હોવાનું પુરવાર થાય છે.

(૧૦) ફરીયાદીએ સમયમર્યાદામાં હાલની ફરીયાદ દાખલ કરેલ છે ત્યારે આ તબક્કે આરોપી સામેનું તહોમત અને આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ના તત્વો ધ્યાને લેતા, અત્રે નક્કી કરવાનું રહે છે કે, આ કામે ફરીયાદી દ્વારા જે ચેક રજુ કરવામાં આવેલ છે તે ચેક આરોપીએ તેમની કાયદેસરની સમગ્ર કે અંશતઃ કોઈ પણ દેવુ કે અન્ય જવાબદારી એટલે કે કાયદેસરના લેણા પેટે ચેક આપેલ હતો કે કેમ? આ કામે ફરીયાદીએ તેમની ફરીયાદ હકીકત પુરવાર કરવા માટે આંક-૪ થી સરતપાસનું સોગંદનામું રજુ કરેલ છે, ફરીયાદીએ ફરીયાદમાં જણાવ્યા મુજબની હકીકત તેમની સરતપાસમાં જણાવેલ છે અને ફરીયાદીની સરતપાસ તથા ફરીયાદ વચ્ચે કોઈ મહત્વની વિરોધાભાષી વિસંગતતા જણાતી નથી. આ કામે આરોપી દ્વારા ફરીયાદીની ઉલટતપાસ કરવામાં આવેલ નથી. તેમજ આરોપીનું સી.આર.પી.સીઈની કલમ-૩૧૩ અન્વયે વિશેષ નિવેદન નોંધવામાં આવેલ છે તેમાં પણ આરોપીએ આ કામે રજુ થયેલ ચેકમાં પોતાની સહી નથી તેવો કોઈ ખુલાસો કરેલ નથી તેવો કોઈ ખુલાસો કરેલ નથી. આ કામે રજુ થયેલ સમગ્ર પુરાવો ધ્યાને લેવામાં આવે તો,

ફરીયાદી દ્વારા રજુ થયેલ ચેક આરોપીના ખાતાનો છે અને તે ચેકમાં આરોપીની સહી છે તે હકીકત આરોપી દ્વારા પડકારવામાં આવેલ નથી. અને આ હકીકત આરોપીએ સ્વીકૃત રાખેલ છે. આ તબક્કે આ કાયદાની કલમ-૧૧૮(ક) અને ૧૩૯ની જોગવાઈઓ ધ્યાને લેવી જરૂરી જણાય છે.

કલમ-૧૧૮:- વટાઉ ખત વિશે માની લેવાની બાબત..

(ક) દરેક વટાઉખત અવેજને માટે કરી આપ્યું અથવા લખી આપ્યું હતું ને આપુ દરેક ખત જ્યારે તે સ્વીકારવામાં આવ્યું હોય તેના ઉપર શેરો કરી આપવામાં આવ્યો હોય તે વટાવવામાં આવ્યું હોય અથવા તબદીલ કરવામાં આવ્યું હોય તે અવેજને માટે સ્વીકાર્યું હતું તેના ઉપર શેરો કરી આપ્યો હોય તે વટાવ્યું હતું અથવા તબદીલ કર્યું હતું.

કલમ-૧૩૯:- ચેકના ધારણકર્તાની તરફેણમાં અનુમાન..

‘વિરુદ્ધની હકીકત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી એવું અનુમાન કરવામાં આવશે કે તે ચેક ધારણ કરનારે તે ચેક કલમ ૧૩૮ માં દર્શાવ્યા મુજબ તેના કોઈ દેવાના અથવા અન્ય જવાબદારીના પુરેપુરા અથવા તેના કોઈ ભાગમાંથી બોજ મુક્ત થવાના બદલામાં તે ચેક મેળવ્યો હશે.’

આમ, આ કામમાં જ્યારે આરોપીએ ચેક તેમના ખાતાના હોવાનું અને તેમાં આરોપીની પોતાની સહી હોવાનું સ્વીકૃત રાખેલ છે અને તે બાબતે કોઈ તકરાર લીધેલ નથી ત્યારે આ સંજોગોમાં આ કાયદાની કલમ-૧૧૮(ક) અને ૧૩૯ મુજબ આ ચેક આરોપી દ્વારા તેઓની કાયદેસરની જવાબદારી અદા કરવા માટે આપવામાં આવેલ હતો તેવું અનુમાન ફરીયાદીની તરફેણમાં કરવાનું રહે છે અને તેની વિરુદ્ધની હકીકત પુરવાર કરવાનો બોજો તેમજ આ અનુમાનનું ખંડન કરવાની જવાબદારી આરોપીની

રહે છે. આ કાયદાની કલમ-૧૩૯ હેઠળનું અનુમાન તે હકીકતોનું નહીં પણ કાયદાનું અનુમાન છે અને આવા કાયદાના અનુમાનોનું ખંડન સંતોષકારક રીતે કરવામાં ન આવે તો આવું અનુમાન ફરીયાદ પક્ષની તરફેણમાં આખરી અને નિર્ણાયક બની રહે છે. આ અનુમાનોનું ખંડન કરવા માટે આરોપીએ નિઃશંકપણે પુરવાર કરવાનું રહેતું નથી પણ આરોપીએ પોતાનો બચાવ પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટીના સિધ્ધાંત મુજબ પુરવાર કરવાનો રહે છે અને જો આરોપી તે મુજબ તેની વિરુદ્ધના કાયદાકીય અનુમાનોનું ખંડન કરી શકે તો તેવા સંજોગોમાં ફરીયાદી ઉપર આરોપી વિરુદ્ધ તેવી લેણી રકમ નીકળતી હતી તે હકીકત વ્યાજબી શંકાથી પર હોય તેવી રીતે પુરવાર કરવાની જવાબદારી ઉપસ્થિત થાય છે. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે [M/s. Kalamani Tex and Anr. vs. P.Balasubramanian](#) **2021 (5) SCC 283**, નાં ચુકાદામાં ઠરાવેલ છે કે,

"14. Adverting to the case in hand, we find on a plain reading of its judgment that the trial Court completely overlooked the provisions and failed to appreciate the statutory presumption drawn under Section 118 and Section 139 of NIA. The Statute mandates that once the signature(s) of an accused on the cheque/negotiable instrument are established, then these 'reverse onus' clauses become operative. In such a situation, the obligation shifts upon the accused to discharge the presumption imposed upon him."

આ તબક્કે નામ. સુપ્રિમ કોર્ટના રોહિતભાઈ જીવણલાલ પટેલ વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૯ એસ.સી. ૧૮૭૬ ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ સિધ્ધાંત પણ ધ્યાને લેવા જરૂરી જણાય છે. આ ચુકાદામાં નામ. સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવેલ છે કે,

"14. So far the question of existence of basic ingredients for drawing of presumption under Sections 118 and 139 the NI Act is concerned, apparent

it is that the accused-appellant could not deny his signature on the cheques in question that had been drawn in favour of the complainant on a bank account maintained by the accused for a sum of Rs. 3 lakhs each. The said cheques were presented to the Bank concerned within the period of their validity and were returned unpaid for the reason of either the balance being insufficient or the account being closed. All the basic ingredients of Section 138 as also of Sections 118 and 139 are apparent on the face of the record. The Trial Court had also consciously taken note of these facts and had drawn the requisite presumption. Therefore, it is required to be presumed that the cheques in question were drawn for consideration and the holder of the cheques i.e., the complainant received the same in discharge of an existing debt. The onus, therefore, shifts on the accused appellant to establish a probable defense so as to rebut such a presumption.”

આ તબક્કે **નામ. સુપ્રિમ કોર્ટના In Rangappa v. Sri Mohan : (2010) 11 SCC 441** ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ સિધ્ધાંત ધ્યાને લેવા પણ જરૂરી જણાય છે. આ ચુકાદામાં નામ. સુપ્રિમ કોર્ટે ઠરાવેલ છે કે, કલમ-૧૩૮ હેઠળનું અનુમાન કાયદેસરનું લેણું અને જવાબદાર આવરી લે છે. એક વાર ચેક ઈશ્યુ કરવાનું સ્વીકારવામાં આવે કે પુરવાર થાય પછી અદાલતે આ કાયદાકીય અનુમાન કરવા બંધાયેલ છે અને આરોપીએ પોતાનો બચાવ અને અનુમાનોનું ખંડન પ્રિપોન્ડરન્સ ઓફ પ્રોબેબીલીટીના સિધ્ધાંત મુજબ સાબિત કરવાના રહે છે અને જ્યારે આરોપી પોતાનો બચાવ માની શકાય તેમ છે તેવું સામાન્ય બુદ્ધિનો માણસ સમજી શકે તે રીતે સાબિત કરે તો કલમ-૧૩૮ ના અનુમાનનું અસ્તિત્વ રહેતું નથી.

(૧૧) હાલના કેસમાં ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચા તેમજ ઉપરોક્ત કેસ લો ઓથોરીટીમાં ઠરાવેલ સિધ્ધાંતો ધ્યાને લેતા સ્પષ્ટ છે કે, આરોપી

તરફે તેમની સામેના કાયદાકીય અનુમાનોનું ખંડન તેમજ પુરાવાનો બોજો દુર કરવામાં આવેલ નથી તથા ઉપરોક્ત કરેલ ચર્ચાથી અને આપેલ કારણોથી સ્પષ્ટ છે કે, ફરીયાદ પક્ષ આરોપી સામેનું તહોમત વ્યાજબી શંકાને પર પુરવાર કરવામાં સફળ રહેલ છે અને આરોપી તેમની સામેના કાયદેસરના અનુમાનોનું ખંડન કરી શકેલ નથી, જેથી **મુદ્દા નંબર-૧** નો જવાબ તે મુજબ **હકારમાં** આપવામાં આવે છે.

(૧૨) મુદ્દા નં. ૨

ઉપરોક્ત મુદ્દા નં.૧ માં કરવામાં આવેલ ચર્ચા ધ્યાને લેતા મુદ્દા નં.૧ નો જવાબ હકારમાં આપવામાં આવેલ છે. નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટના જેઠાલાલ સાવલા વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત ૨૦૧૭ (૩) ૧૪૬ ના ચુકાદામાં ઠરાવવામાં આવેલ છે કે આરોપીની ગેરહાજરીમાં પણ આવા પ્રકારના કેસોમાં ચુકાદો જાહેર કરી શકાય. હાલના કેસમાં આરોપીને પુરતી તક મળેલ છે તેમ છતાં તેઓ હાજર રહેલ નથી અને હાલના કેસના સંજોગો જોતા ઉપરોક્ત ચુકાદામાં ઠરાવેલ સિંધ્યાતો ધ્યાને રાખી આરોપીની ગેરહાજરીમાં આ કેસનો ચુકાદો જાહેર કરવો યોગ્ય અને ન્યાયીક જણાય છે. આ તબક્કે હાલના કેસમાં આરોપીને પ્રોબેશન પર મુક્ત કરવાનો લાભ આપવો જોઈએ કે કેમ? તે અન્વયે M. V. Nalinakshan v/s M. Rameshan and Anr. Reported in 2009 Cr.L.J.1703 ના ચુકાદામાં ઠરાવેલ સિંધ્યાતો ધ્યાને લેવા જરૂરી જણાય છે, આ ચુકાદામાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલ છે કે, "Negotiable Instruments Act S. 138 – Person convicted of offence u/s 138 it is not expedient to release him on probation u/s. 4 (1) of Probation of Offenders Act."

આમ ઉપરોક્ત ચુકાદો ધ્યાને લેતા આરોપીને પ્રોબેશન ઓફ

ઓફેન્ડસ એક્ટનો લાભ આપવો ન્યાયોચિત જણાતુ નથી. અત્રે એ પણ નોંધવું જરૂરી જણાય છે કે, હાલનાં સમયમાં ચેક બાઉન્સના કેસો ઘણા વધી ગયેલ છે આરોપીને ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટની કલમ-૧૩૮ ના ગુના સબબ પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટની જોગવાઈ મુજબ પ્રોબેશનનો લાભ આપવામાં આવે તો તેનાથી સમાજમાં વિપરીત અસર ઉત્પન્ન થાય તેમ છે. જો આ પ્રકારના કેસોમાં પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્ડર્સ એક્ટનો લાભ આપવામાં આવે તો સમાજમાં આર્થિક ગુનાખોરી વધી જાય તે હકીકત પણ નકારી શકાય તેમ નથી, તેમજ તેના કારણે દેશની આર્થિક વ્યવસ્થા, વેપાર વ્યવસ્થા તેમજ સામાજિક ઢાંચા પર તેની વિપરીત અસર થાય તેમ છે. આમ હાથ પરના કેસમાં આરોપીને પ્રોબેશન નો લાભ આપવો ન્યાયીક અને ઉચીત જણાતો નથી. હાલના કેસના સંજોગો ધ્યાને લેતા આરોપીને કાયદામાં ઠરાવેલ મહત્તમ સજા કરવા માટે યોગ્ય કારણ જણાતુ નથી પણ આરોપીએ આચરેલ ગુનાની ગંભીરતા ધ્યાને લેતા આરોપીને એટલી યોગ્ય સજા તો કરવી જ જોઈએ કે, જેથી સમાજમાં ખોટો સંદેશો ના જાય અને આ કાયદાનો અને ન્યાયનો હેતુ જળવાઈ રહે. ફરીયાદ પક્ષ આરોપી સામેનું ધી નેગોશીએબલ ઈન્સ્ટ્રુમેન્ટ એક્ટ, ૧૮૮૧ ની કલમ-૧૩૮ મુજબનું તહોમત નિઃશંકપણે પુરવાર કરવામાં સફળ રહેલ છે. જેથી તહોમતદારને આ કાયદાની કલમ-૧૩૮ ના ગુના અન્વયે તકસીરવાન ઠરાવત અને સજા કરતો મુદ્દા નં.૨ અન્વયે નીચે મુજબનો આખરી હુકમ ન્યાયના હિતમાં ફરમાવવામાં આવે છે.

-:: આખરી હુકમ ::-

(૧) ક્રીમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ- ૨૫૫(૨) મુજબ આ કામના

આરોપી રવિકુમાર અશોકભાઈ માછી, રહે. મુ.વલ્લભ વિધાનગર, ઠે.હરીઓમનગર, તા.જી.આણંદ નાઓને એન.આઈ. એક્ટની કલમ-૧૩૮ મુજબના શિક્ષાપાત્ર ગુનામાં ૨(બે) વર્ષની સાદી કેદની સજા ફરમાવવામાં આવે છે.

(૨) આરોપીએ ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ-૩૫૭(૩) મુજબ ફરીયાદીને વળતર પેટે રૂ.૧,૫૪,૦૦૦/- (અંકે રૂપિયા એક લાખ ચૌપન હજાર પુરા) દિન-૬૦ માં ચુકવી આપવા. (જો આરોપી તરફથી વચગાળાના સમય દરમિયાન જે કોઈ રકમ ફરીયાદીને ચુકવેલ હોય તો તેવી રકમ વળતર તરીકે મજરે ગણવાની રહેશે) જો આરોપી વળતરની રકમ ચુકવવામાં કસુર કરે તો આરોપીએ વધુ -૨ માસ (બે માસ) ની સાદી કેદની સજા ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૩) આરોપી ચાલુ કેસ દરમિયાન કાયા કામની કેદી તરીકે કસ્ટડીમાં રહ્યા હોય તો તે સજા ક્રિમીનલ પ્રોસીજર કોડની કલમ- ૪૨૮ મુજબ મજરે આપવાની રહેશે.

(૪) સદર ચુકાદો જાહેર કર્યો અને આરોપીને તકસીરવાન ઠરાવવામાં આવેલ છે. તે સમયે આરોપી અત્રેની અદાલત સમક્ષ હાજર ન હોય તથા સદર ચુકાદો યોગ્ય સમયે ત્વરીત જાહેર ન થાય તે અર્થે કોર્ટમાં હાજર રહેતા ન હોય અને સદર કેસને વિલંબમાં નાંખવા પ્રયત્ન કરતા હોય, ફોજદારી કાર્યરીતી સંહિતાની કલમ-૪૧૮ તથા ૩૫૩ (૬)(૭) અન્વયે સદર ચુકાદો આરોપીની ગેરહાજરીમાં જાહેર કરવામાં આવેલ છે અને આરોપીએ હાજર થઈ સજા ભોગવવા માટેની કાર્યવાહી અર્થે તથા સદર હુકમના અમલ અર્થે આરોપી વિરુદ્ધ પકડ વોરન્ટ કાઢવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

(૫) આરોપીની ધરપકડ કરી રજુ કર્યેથી અગર તો આરોપી હાજર થયેથી આરોપીને ક્રિમી.પ્રોસી. કોડની કલમ-૩૬૩(૧) મુજબ સદર ચુકાદાની નકલ વિનામુલ્યે પુરી પાડવાનો હુકમ કરવામાં આવે છે.

હુકમ આજ રોજ તારીખ- ૨૯-૦૫ -૨૦૨૬ ના રોજ ખુલ્લી

JUDGMENT**CC NO.1033-2025**

અદાલતમાં વાંચી સંભળવીને મારી સહી કરી જાહેર કર્યો.

(એ.જે. વાસુ)

તારીખ:— ૨૯ / ૦૫ / ૨૦૨૬

એડી. ચિફ જ્યુડી.મેજીસ્ટ્રેટ

સ્થળ :—પેટલાદ

પેટલાદ

GJ-01397